

Dissertatio inauguralis botanico-medica de helleboro nigro / [Gottlob Karl Bachovius].

Contributors

Bachovius, Gottlob Karl.
Universität Altdorf.

Publication/Creation

Altorfii Noricorum : Literis Jod. Guil. Kohlesii, [1733]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ftxjs3yb>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGVRALIS
BOTANICO-MEDICA

DE

HELLEBORO
NIGRO

QVAM

DIVINA ANNVENTE GRATIA

IN INCLYTA ACADEMIA ALTORFINA

AVTORITATE ET CONSENSV

GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS

AC PRIVILEGIIS RITE AC LEGITIME

CONSEQVENDIS

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVBICIT

GOTTLOB CAROLVS

BACHOVIVS,

GOTHA-THVRINGVS.

AD DIEM XXII. MAII

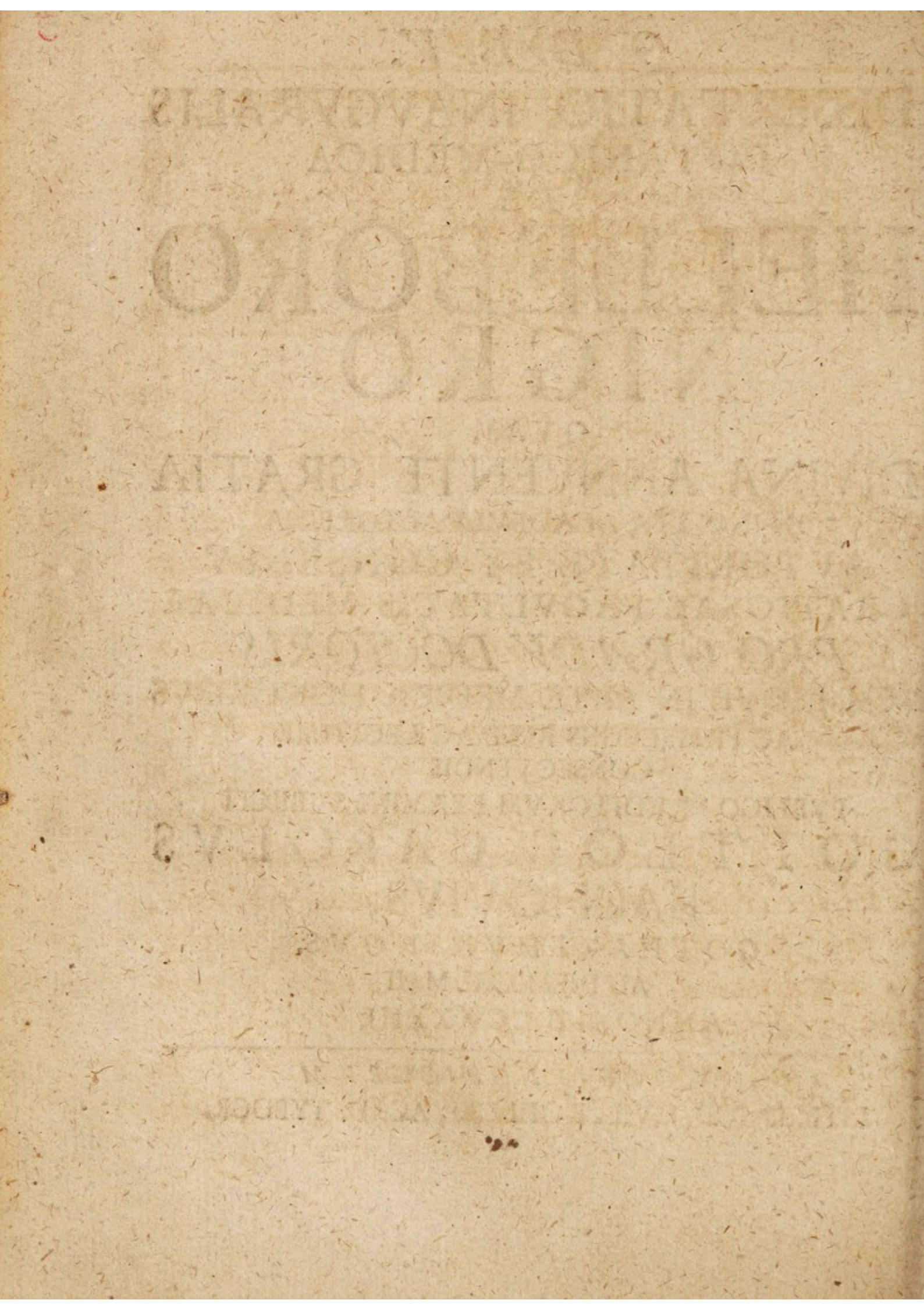
ANNO MD CC XXXIII.

ALTORFII NORICORVM

LITERIS IOD. GVIL. KOHLESII, ACAD. TYPOGR.

Dupl. 100

PROOEMIUM.

In omni medicamentorum appa-
 ratu, quo vetustissimos Græcorum
 Medicos usos esse legimus, vix
 quicquam magis celebratur in eo-
 rundem, quæ supersunt, littera-
 rum monumentis, quam HEL-
 LEBORVS. Et cum alia non pauca sint ab iis-
 dem perquam obscure commemorata, propterea-
 que talium cognitio posteritati propagata minus est,
 HELLEBORI tamen notæ & utendi rationes,
 sic satis perspicuæ ab iis relictæ nobis sunt, ut pris-
 ca inventionione adhuc hodie imitando gaudere quea-
 mus. Absit enim, ut Cl. SALMASIO adstipu-
 lemur, qui in Homonym. Hyles Iatr. Cap. L.

posteaquam diversa veterum autorum loca, pro more suo, & critica subtilitate, conferendo inter se, magis intricavit, quam extricavit, tandem ostendere conatus est, Elleborum non esse, cui id nominis hodie datur; quin veterum saltem nigrum Elleborum in totum distare à nostro. Quamvis enim in eorum descriptionibus, partium præsertim extra terram eminentium, nempe foliorum, florum, ac seminum, adversa quædam occurrant, sufficit tamen, quod radicum, (utpote cumprimis expetitarum) quoad externum habitum non minus ac virtutem, haud obscura habeamus indicia, quæ ad nostrum hodie usitatum HELLEBORVM recte satis quadrant. Vetusta igitur celebritas, & in hunc usque diem conservata autoritas HELLEBORI me permovit, ut Speciminis Inauguralis Medici loco, nonnihil de eodem commentarer, non quidem de omni, sed de illo duntaxat, qui nigri epitheto frequentatur. Faxit DIVINVM NUMEN, ut id bene feliciterq; mihi vortat!

DISSERTATIO INAUGVRALIS
DE
HELLEBORO NIGRO.

§. 1.

SI verum est, quod Græcorum *Etymologicum magnum* pronuntiat, ELLEBORVM, tanquam θανάσιμον φάρμακον, nomen accepisse παρά τὸ ελεῖν τῆ βόρα, quod comesum perimat; HELLEBORVM potius, scribendum foret, quam *Elleborum*: Sed quoniam Græci vocabula sua, fortuito sæpe rebus imposita, & in usum recepta, deinceps demum ex ingenio sæpe ab aliis vocibus derivarunt; quemadmodum linguæ omnes sine Grammatica ortæ, postea ad regulas Grammaticorum aptatæ sunt; idcirco nobis perinde erit, *Elleborum* quis, an *Helleborum* scribere velit; tametsi prior modus pronunciandi cum spiritu aspero, sit hodie usitatio fere, magisque probetur accuratissimo Medico philologo *Casp. HOFMANNO*, incomparabili concive meo, & in hac alma Altorfina Professore olim primario. Vid. ejus de medicam. officin. Lib. I. cap. 18. Plurali numero vocem effert *VIRGILIUS*, Georgic Lib. III. v. 451. ubi *belleboros graves* vocat, quia olim noxium habitum ac terribile, quod postea tam promiscuum factum est, ut plerique studiorum gratia, ad pervidenda acrius, quæ commentabantur, sæpius sumptitaverint, teste *PLINIO* in Hist. Nat. Lib. XXV. c. 21. De *Carneade* seorsim commemorat *VALER. MAXIMVS* Lib. IIX. c. 7. n. 5. quod cum *Chrysippo* disputaturus *Elleboro* se ante purgaverit, ad exprimendum ingenium

nium suum attentius, & illius refellendum acrius; quales positiones industria solidæ laudis cupidus effecit appetendas. Conf. HARDVINVS ad laudatum PLINII locum. Neutro in genere PLAVTVS posuit, pseudol. act. IV. Scen. 6. cum ait: *Helleborum bisce hominibus est opus*, scilicet quod insanix curandæ utilissimum antiquitus haberetur.

§. II.

Italia *Veratrum* vocat, eodem perhibente *Plinio*; proptereaque Autores Latini veteres, nominatim SCRIBON. LARGVS & *Corn. CELSVS* solo utuntur *Veratri* vocabulo; quamvis COLVMELLA Lib. VI. de R. R. cap. 38. id rusticorum esse scribat. CÆLIVS *Aurelianus* autem *Hellebori* nomen retinet, sicut etiam A. GELLIVS Lib. XVII. cap. 15. Nostrates, ad colorem radicis & usum in sternutamentis ciendis respicientes, appellant *Schwartzes Nießwurz* / à tempore vero quo florere herba solet, circa nativitatis Christi Festum nempe, *Christwurz*. Aliarum gentium diversas appellationes in Jo. BAVHINI Hist. Plant. Tom. III. p. 636. & MENTZELII Indice plantarum multilingui legere licebit.

§. III.

Sed ut ad ipsam rem nunc propius accedam, veteris de *Helleboro* historix vestigia secutus, ante omnia tritissimæ illius *differentia, inter album & nigrum*, mentionem facere debeo. Jam antea vero professus sum, me *nigri* duntaxat *Hellebori* rationem in præsenti tractatione habiturum. Quare quicquid ad *albi* notitiam pertinet, studiose hic removeo, devitandæ prolixitatis nimix causa; quamvis non ignorem, non modo priscos Medicinæ statores illos Græcos, *utrumque helleborum simul* ad suas morborum curationes adhi-

adhibuisse, sed & *albi* & *nigri* in caractere fructuum existere haud minimam affinitatem. Liceat itaque mihi generalem *hellebori nigri* definitionem mutuare ex oculatissimi Botanici TOVRNEFORTII *Instit. rei Herb.* pag. 271. Quod sit planta genus, flore rosaceo, plurimis scilicet petalis in orbem positis constante: ex cujus meditullio surgit pistillum, plurimis corniculis, inter stamina & petala jacentibus, circa basin cinctum, quod deinde abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginae membranaceae in coram plerumque desinentes, secundum longitudinem dehiscentes, & seminibus foetae plerumque subrotundis vel ovatis.

§. IV.

Unum est, quod circa istam, alias optime se habentem TOURNEFORTII definitionem, haud sine ratione admonuit Job. RAVIS, *Methodo Plant. emend.* pag. 77. *Genuina Hellebori N. florum petala esse tubulosa illa, quae stamina & capitulum velut corona cingunt: folia autem ista lata, speciosa, quae florum petala vulgo habentur, cum non defluant, aut marcescant, sed ad fructus usque maturitatem durent, calicem potius constituere.* Ceterum diversas ultra duodecim *Hell. N.* veras species enumerat laudatus TOVRNEFORT. l. c. quibus in *Corollario* duas superaddit alias, & imprimis *Hell. N., Orientalem, amplissimo folio, caule praecalto, flore purpurascete*, quem etiam dudum observavit BELLONIVS in *Olympo Asiae monte*, & in suis *observ.* Lib. III. Cap. IV. annotavit.

§. V.

Ad hanc, à Bellonio memoratam *Hellebori* speciem parum

rum equidem attendunt Botanici plerique , & tanquam re-
 apse distinctam vix agnoscunt, ut mihi quoque dubium fer-
 me videretur, utrum à vulgari, mox describenda discrepet?
 Veruntamen, cum solertissimus ille vir TOVRNEFORTIVS
 talem admittat, diserteque statuatur, ipsa mihi præ ceteris no-
 tanda venit ideo, quod in istis locis nascatur, quibus pridem
optimum Helleborum nigrum nasci affirmatum legimus.
 Qualiscunque vero tandem fuerit illius conditio, non vide-
 tur admodum abluere à communi, & nostris quoque ter-
 ris familiari *Helleboro*, nisi forsitan amplitudine partium
 quarundam majori, & virium præstantia, quæ probabiliter
 bonitati climatis ac soli natalis tribuenda est.

§. VI.

Nostratis autem *Hellebori nigri* usitatoris descriptio-
 nem à Jo. BAVHINO traditam, pro ratione instituti mei
 concinnatam, in medium proferre nunc juvabit. *Radicem*
 habet *numerosis fibris*, cortice subnigro, nonnihil cum acri-
 monia levi amaricantem, lignosam & duram medullam obdu-
 centem. *Folia* à radice pediculo spithamæo crasso, succu-
 lento, tereti, punctis purpureis notato appenta, divisa ut
 plurimum in folia novem, viridantia, lævia, rigidiora, cras-
 sioraque, quam in vulgari flore viridi, lata, obtusa, ferra-
 ta, in extremi folii ora & paulo inferius, crenis autem vi-
 dua relicta portione tota: *pediculi* singularium *foliorum*, ut
 & aversi folii nervus, purpurascens. Inter folia *Flores*
 occultantur, pediculo ut plurimum palmari, aut sesquipal-
 mari, succulento, & maculoso, ex foliis quinque candi-
 dis, ungue purpurascens extrinsecus, subrotundis, striato
 venularum discursu præditis. Ad floris imum foliolum ob-
 longum integrum, pauloque inferius aliud tanquam vagina,
 interdum divisum in plura. Floris medium occupant *sta-*
minula

minula multa, lutea, breviaque, cum corona decem, duodecimve tubulorum virentium. Succedunt *siliquæ corniculatæ*, intortæ, septenæ, in quibus *semen* parvum, rotundum, nigrum; fit interdum, ut eunte in semina flore ejus folia colorem contrahant ferrugiæum tam intra, quam extra. Aliquando florem habet valde rubentem, interdum album, pro anni constitutione.

§. VII.

Præter istum, *flore roseo* donatum *Helleborum*, commemorandus mihi nunc venit *hortensis* vulgo dictus, *flore viridi*, qui hoc ipso colore potissimum à priori differt, *radicis* autem forma & habitu plurimum cum eo convenit. Nec minor est *virtutum convenientia*, ut non dubitaverit JO. BAVHINVS l. c. provocare ad experientiam, quod in purgando & reliquis usibus, hic *flore viridi* præditus, eadem cum priori omnino præstet. Quare etiam J. B. CHOMEL dans l'histoire des Plantes usuelles p. 25. asseverat Gallos suos indifferenter uti duabus illis hellebori speciebus. Quin bene memini, quod Medicorum nostræ ætatis facile Coryphæus, D. Georg. Wolfg. WEDELIVS, eundem *flore viridi* anteposuerit alteri, florem roseum exhibenti: quod illius *radices ceterarum specierum omnes amarore & acrimonia sua & viribus superent*; easdemque propterea, quotannis fere ex Styria, (ubi copiosæ non minus, quam præstantissimæ nascuntur) sibi in usum domesticæ dispensationis afferri curaverit.

§. VIII.

Poterunt itaque pro usu medico *duæ istæ hellebori nigri species* sufficere, ut non adeo necesse videatur *navigare Anticyras*, & è locis procul distitis accersere præstantiorem *helleborum*; etsi illius, à Bellonio ac Tournefortio laudati Orientalis, prærogativæ nihil derogatum velim. Salvo sic melioris *delectu*, cavere decet *imposturas & substitutiones*

fraudentas aliarum radicum, five sint ejusdem, five alieni generis stirpium. Faceffant igitur *Helleborastri* ac *Helleborines* cujuscunque speciei *radices*, dum & illius, qui vulgo, licet perperam & sine veritatis fundamento dicitur *Helleborus niger Hippocratis*, de quo forfitan optimus ille Senex cogitavit nunquam. Neque etiam hæc planta est species genuina hellebori, sed potius *Adonis hellebori radice*, *bupthalmi flore*, quemadmodum P. HERMANNVS in horto Lugd. Batav. recte nominavit. Hujus equidem radices haud exiguam cum vero *helleboro nigro* habent similitudinem, quoad figuram & colorem, *purgandi* etiam *facultate*, sed debiliori præditæ creduntur, ideoque neutiquam substituendas prudenter censuit *Barth. ZORN in Botanol. Med. p. 280.* Et sane verosimile est, per incautas aut malitiosas ejusmodi *substitutiones* evenisse, ut contra veterum elogia quandoque inertior, quandoque deleterius plane *Hellebori* usus sit deprehensus.

§. IX.

Ceterum de *Helleboro nigro* in usum Medicum *folia* & *radices* potissimum recipiuntur. *Radices* eo tempore effodiendæ sunt, quo succus in plantas nondum absumptus est, saltem ante quam flores producantur. Ipsas vero ad *tertium calidorum gradum*, ex veterum sententia referre suadet *sapor* earundem *acris*, linguæ papillas feriens, qui à particulis salinis, sulphureis & tenuibus dependet. Particularum harum qualitates dum eadem sunt, quæ nervas ventriculi & intestinorum fibras irritant, humores viscidos ibi latitantes, incidendo ad evacuationem disponunt, & vasorum obstructionem reserant, & *facultatem* harum *radicum purgatricem* ipso effectu manifestant. Juxta *Jo. Valent. WILLII* testimonium l. de Morb. Castr. *Helleborus* noster ex primis viis non solum omnis generis humores vitiosos edu-

cit

cit, sed & in remotis visceribus, quorum vires suas per va-
sacula & venas extendit, talem excretionem promovet.

§. X.

Et illa quidem adeo *activa in expurgando corpore*, &
à remotis quoque partibus corporis educendi noxiam mate-
riam virtus, sine dubio inde ab antiquissimis temporibus ce-
lebratum reddidit *Helleborum* utrumque, ac seorsim *nigrum*,
cujus beneficio MELAMPVS quidam narratur restituisse infan-
tes Proeti Argiv. Regis filias; unde idem, præter amplissimam
regni portionem, hoc reportavit gloriæ, ut ipse postmodum
Helleborus niger appellaretur *Melampodium*. Totam illam
historiam, sive fabulam, ex antiquis scriptoribus curiose
conquisitam recensuit Celeber. D. Jo. Henr. SCHVLTZIVS,
tam in Dissert. erudita de *Elleborismis Veterum*, quam in
Histor. Medicinæ pag. 87. seqq. Ubi etiam non immerito
ipse dolet, deficere nunc penitus scripta Veterum, quibus
accuratior *Methodus utendi Elleborismis*, tanquam re inter
Medicos olim omnes cognitissima, forte satis dilucide tradita
fuit, aut certe tradi debuit.

§. XI.

Neque tamen idcirco abstinemus hodie illius decantato
usu, etiam *purgandi sine*, quamvis determinato magis, no-
minatim in *affectibus*, quos *Melancholicos* communiter
nuncupamus, iisque præsertim *gravioribus*, quod sapien-
ter etiam admonuit laudatissimus WEDELIVS in *Amœnit. M.*
M. pag. 250. adductis hanc in rem variis variorum experi-
mentis. Locum vero habet præcipue *Helleborus niger in*
substantia (quod dicimus) non tam *pulvere* propinato *radi-*
cis, quam eadem *infusa cum vino*, aut leniter decocta cum
aquosis liquoribus. Solent autem præscribi *fibræ rad. Hel-*
leb. nigr. utpote efficaciores adempto capitulo, cepæ quod-
ammodo simili, quod etiam annotavit DIOSCORIDES.

§. XII.

In paulo *minori* autem *dosi*, quam quæ pro purgatione necessaria est, *aperientibus* admista *radix Hellebori nigri*, majorem quasi stimulum ipsis addit ad penetrandum in *varias viscerum obstructions*, præsertim in inferiori corporis regione; quandoquidem sic *mensium* pariter ac *hemorrhoidum salutarem fluxum* promovet; quo fine *purgantibus* etiam aliis associatur *extractum*, de quo plura mox dicam. Simplex valde modus adhibendi præscribitur à Jo. HEVRNIO, *Method. ad prax. med.* pag. 429. scilicet *pomum radicibus Hellebori nigri ad 3ß. & aliquot caryophyllis transfigi, sub cineribus coqui, helleboroque evulso & abjecto, pomum comedere jubet*; quo remedio, vere *euporisto*, hominem *quartana laborantem*, aliis pluribus *incassum assumtis*, *decenter inde purgatum*, brevi restituit Emanuel KOENIG. vid. *Ephemer. A. N. C. Dec. 11. Ann. VI. pag. 99.*

§. XIII.

Quare non admodum operosa *preparatione*, aut *correctione* indigere videtur *Helleborus niger*, nisi propter *indolem*, quam habet cum pluribus aliis purgantibus communem, *torminosam* scilicet, quæ aromaticis atque carminativis, itemque salibus digestivis facile mitescit. Nihilominus variorum autorum *varia compositiones* celebrantur, quas longa serie exposuit Guern. ROLFINCIVS *Lib. de Purgant. vegetab.* pag. 225. seqq., nominatim *extractum*, *Syrupos* diversos, *Oxymel Juliani*, *Helleborismum Matthioli*, *Quintam Essentiam Fabri* &c. quæ singula huc transcribere prolixum nimis foret.

§. XIV.

De *Extracto* seorsim, utpote frequentioris usus præparato, ut nonnulla commemorem, perplacet mihi iudicium Georg. Philip. NENTERI in *Comment. ad Dan. LV-DOVICI*

DOVICI *Pharmac.* p. 21. Licet horum *extractorum* multa admodum speciosa ac elegantia videantur, merito tamen illis omnibus *extractum aqua simplici, aut sale tartari parum alterata paratum præfertur*, partim quia tutius, & in operatione præsentius, partim quia absque multis ambagibus, atque inutilibus sumptibus fieri potest. Quod enim *Sulphureis menstruis* extrahitur, parum extracti largitur, & ob tormina suspectum est, quia resinofam tantum partem continet, de quo vid. ETTMÜLL. Tom. II. p. 27. a. Quod autem *acidis paratur*, multum virtutis amittit, nec in tanta copia colligitur: quod denique *mixtis* extrahitur *menstruis*, comòdius quidem est iis, quæ acidis atque sulphureis parantur, sed cui bono tot ambages? Comprobat idem Dn. BOVLDC in *hist. Acad. Reg. scient.* an. 1701. pag. 194. Cum enim aqua radicem extraxisset, quicquid in ea gummosum & resinofum erat, obtinuit; unde Spiritus vini remanentiæ superfusus nil amplius resinæ extraxit. Et illud quidem *cum aqua paratum extractum optime purgabat*, absque torminibus, alterum vero, *per spiritum vini factum*, non solum tormina & irritationem excitabat, sed & *parum expurgabat*: hæc ille. Qua ratione TOVRNEFORTIVS instituerit *Hellebori nigri extractionem*, ipse quidem non indicat, testatur vero in suo *Hodæporico*, Tom. II. pag. 189., quod è libris XXV. *radicum Hellebori nigri*, in monte Olympo collecti, duas extracti libras obtinuerit. Propinatum hoc *extractum*, faciendi experimenti causa, tribus Armenianis, ad ðj. cuique, inter purgandum non modo nauseam, & intestinorum tormina & molestum ardoris atque rosionis sensum stomachi, per œsophagum ascendentem excitavit, sed & *spasmos* atque *motus convulsivos*, cum impetu violento ad caput, *instar jaculi*; quæ symptomata cum per aliquot dies subinde reverterentur, multum diminuerunt existimationi celebrati tantopere remedii.

§. XV.

Utrum fontici effectus illi ab incongrua *extracti* præparatione, an *nimia ejus dosi* provenerint, decernere vix audeo, quamvis ad posterius statuendum magis inclinem: quare jam antea monui, *quod commodius fere istud extractum pro stimulo purgantium aliorum, refracta dosi addatur, quam solitarie & liberaliter exhibeatur.* Ne itaque in præscriptione *helleboratorum remediorum* graviter impingatur, non tantum ad *preparandi modum*, sed & *subjectorum constitutionem* provide attendendum erit, ipsæque inprimis *doses* caute sunt definiendæ, quo major circa has Autorum occurrit dissensus, quem studiose exposuit & quodammodo conciliavit Simon PAVLLI, in *Append. Quadripart. Botan.* p. 589. Secundum propriam vero ejus sententiam *hellebori nigri dosis in pulvere* est à gr. XV. ad. ℥j. *in infuso* à ʒj. vix ad alteram, *extracti* vero à ℥ss. ad gr. XV. Ceterum uti plerorumque purgantium gummeo-resinosorum adversa & torminosa indoles, ita scorsim *extr. hellebori* plurimum corrigi potest additis in formula gr. aliquot *salis digestivi*, præsertim *tartari vitriolati*.

§. XVI.

Progredior autem nunc ad declarandas *hellebori*, post purgantem, etiam *in alterando corpore* celebratas *virtutes*. Nobilissima fane censei debet, quam à solo *pulvere foliorum hellebori nigri*, cum sachari pondere æquali ad ʒß. & amplius assumto, usu continuato, *ad vitam cum bona valetudine longissimam reddendam* pollicetur Theophr. PARACELSUS peculiari opusculo; tametsi neminem ego noverim, qui ultra modum commendato illo experimento, aut sibi aut aliis *longevitatem* procuraverit, cum & ipse *nil dignum tanto præstiterit promissor hiatu*; vita nempe functus, nondum annos natus quinquaginta.

§. XVII.

§. XVII.

Firmiori experientia fundamento nititur *virtus in expediendis hypochondriorum obstructionibus*, atque hinc ortis *affectibus melancholicis*, quod jam supra indicavi. Hoc loco maximopere laudanda venit *tinctura Martis helleborata, Wedeliana inventionis*, de qua extat etiam singularis Dissertatio, ab autoris duobus filiis dignissimis in lucem proposita Jenæ An. 1695. Paratur autem hoc medicamentum *ex hellebori nigri radicibus, limatura Martis, & tartaro crudo*, cum aqua coctis; post depurationem liquori leniter inspissato, arcendæ corruptionis causa, affunditur modicum spiritus vini. *Tinctura* hæc, si largiori propinetur dosi, ad guttas centum aut ultra (cum alias à 30. ad 35. sufficiat) propinata, *blande movet alvum*, unaque vitiosos humores educit, & laudatos effectus de cetero insensibiliter fere producit.

§. XVIII.

In *cephalæa*, tum etiam *vertigine idiopathica*, nec non in *artuum tremore*, Celeber. D. Jo. IVNCKERVS in Conspectu Med. Prax. valde commendat *essentiam ex Hellebori nigri extracto resinoso, secundum Illustris D. STAHLII methodum, mediante Spiritu vini paratam*, non saltem purgandi, sed simul alterandi fine. WEDELIVS l. c. mentionem facit libelli empirici Germanici, in quo recensetur *remedium curanda Mania*; si *extractum Hellebori nigri*, cum aqua simplici coquendo factum, & despumatione depuratum, quotidie ad gr. I. vel alterum detur.

§. XIX.

Gravissimam ac *diuturnam in utroque genu contracturam, extracto & essentia hellebori nigri*, per dies plusculos continuato usu, feliciter curavit *Martin. Maximil. PRVG-MAYERVS*: vid. *Ephemer. A. N. C. Dec. III. An. I. pag. 3.* ubi in scholio plura in ejus laudem afferuntur, & pro ampliori

pliori virtutum *hellebori nigri* cognitione commendatur *Jo. Dan. MYLII Basil. Chym. Liber VI.* qui sane in Cap. XVIII. permulta de iis cumulavit, tum ex PARACELSI, tum aliorum forte melioribus experimentis. Longe adhuc plures *utilitates hellebori nigri*, tam interne adhibiti, quam extrinsecus applicati, nominatim *in setaceo contra pestem*, ut & ad *fistulas*, quo minus recenseam, penuria temporis prohibeor. Pleraque tamen, à me forsitan omiſſa, legere licebit in ZORNII *Botanogol. Med.*

§. XX.

Vnum succurrit, quod prætermiſſum vituperabunt forte aliqui, quod scilicet *nullum inſtituerim Hellebori nigri examen chymicum*. Sed ut verum fatear, accusata modo temporis angustia id impedivit. Eo facilius autem hoc labore superfedeo, quo magis alios eodem jam defunctos deprehendo, nominatim *Celeb. D. Rud. Jacob. CAMERARIVM*, in *Differtatione de Helleboro nigro*, habita Tubingæ, MDCLXXXIV. tum etiam supra citatum *Dn. BOVLDVC*; in quorum experimentis sat curiosis acquiescere posse puto Curiosum Lectorem; quamvis dissimulare nequeam, quod existimem, per analysin chymicam, igne (ut fieri solet) violentiori factam, uti aliorum vegetabilium, præsertim *purgantium*, ita *Hellebori* seorsim *nigri* naturalem crasin adeo perverti ac destrui, ut ex omnibus inde *productis*, quocunque modo consideratis & computatis, parum aut nihil ad melius declarandam, siue ipsam naturalem materiæ compositionem, siue *facultatem* cum primis *purgantem* concludi queat; cum præsertim hæc ultimo dicta *virtus*, per illam ignis torturam tantum non omnino *pereat*. Quicquid demum sit, ego festinatæ tractationis & concisæ brevitatis veniam exposco.

S. D. G.